

Teknoloji, insanların gereksinimlerine yönelik araç ve gereçlerin yapılıp üretilmesi için gereken bilgi ve yetenek olarak tanımlanır.

Kültür, toplumların kendilerine özgü olan ve gelecek nesillere aktardıkları maddi veya manevi değerlerin bütünü olarak tanımlanır.

- ▶ İnsanlar, tarih boyunca bir yerden başka bir yere gitmek için çeşitli ulaşım araçları geliştirmiştir. İlk insanlar, ulaşım için yürümek dışında at, deve, öküz gibi hayvanları kullanmışlardır. Bu hayvanlar, hem insanları taşımış hem de yüklerin taşınmasına yardımcı olmuştur.
- ▶ Zamanla insanlar tekerleği icat ederek ilk at arabalarını yapmış ve bu sayede yük ve yolcu taşımacılığı kolaylaşmıştır.

- ▶ 19. yüzyılda buharlı makinelerin icadıyla buharlı lokomotifler ortaya çıkmıştır. Daha sonra benzinli motorların bulunmasıyla otomobiller üretilmiştir. Günümüzde elektrikli arabalar ve hızlı trenler kullanılmaktadır. Bu ulaşım araçları sayesinde geçmişte günler süren yolculuklar, artık saatler içinde tamamlanabilmektedir.

- ▶ Ulaşım alanındaki hızlı gelişmeler, hem ticareti hem de insanların birbirleriyle olan iletişimini artırmıştır. Bu durum, farklı kültürlerin bir araya gelmesine ve toplumlar arasında kültürel değişimlerin yaşanmasına neden olmaktadır.

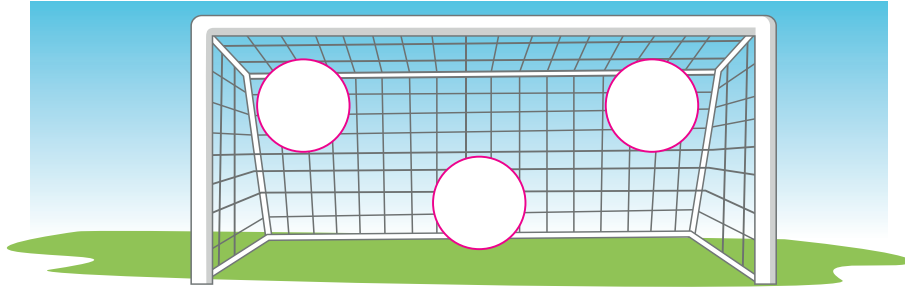

- Tarihin farklı dönemlerinde insanlar denizleri kullanarak uzak bölgelere ulaşmış, ticaret yapmış ve göç etmiştir. Bu yolculuklar sayesinde farklı toplumlarla karşılaşmış ve birbirlerinin kültürlerinden etkilenmişlerdir. Deniz yoluyla yapılan taşımacılık, sadece mal alışverişini değil, aynı zamanda yemek alışkanlıklarının, giyim tarzlarının, dillerin ve geleneklerin de yayılmasını sağlamıştır. Liman şehirlerinde farklı milletlerden insanlar bir araya gelmiş, bu da çok kültürlü yaşamı ortaya çıkarmıştır. Denizciler, gittikleri yerlerde gördükleri yenilikleri kendi ülkelerine taşımış böylece kültürel etkileşim hızlanmıştır. Osmanlı Dönemi'nde İstanbul ve İzmir gibi liman şehirleri, deniz ulaşımı sayesinde hem ticaret hem de kültür açısından gelişme göstermiştir.

Etkinlik 1

Numaralandırılmış futbol toplarından, eski ulaşım araçlarına ait olanları kaleye gönderiniz.

- Teknolojik gelişmeler, iletişim alanında da önemli değişimlere yol açmıştır.
- Gelişen teknolojinin iletişim araçlarında etkin bir şekilde kullanılması sayesinde bilgi ve haber kaynakları çeşitlenmiş, bu kaynaklara ulaşmak çok daha hızlı ve kolay hâle gelmiştir. Genel ağ ve çevrim içi platformların yaygınlaşması, farklı kültürler arasındaki etkileşimi artırmış, bunun sonucunda toplumsal ve kültürel değişimler meydana gelmiştir.
- Johannes Gutenberg'in matbaayı geliştirmesiyle kitaplar daha kısa sürede ve daha fazla sayıda basılmaya başlanmıştır. Bu durum, bilginin daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamış; insanların düşüncelerini, buluşlarını ve kültürel değerlerini yazılı olarak paylaşmalarını kolaylaştırmıştır. Sonraki yıllarda ortaya çıkan telgraf, telsiz, telefon, fotoğraf, radyo, televizyon gibi buluşlar da iletişim alanında büyük değişimlere yol açmıştır. Zamanla bilgisayarlar ve genel ağın yaygınlaşmasıyla birlikte iletişim şekilleri ve günlük yaşamın alışkanlıkları değişmiştir.

Telgraf

Telefon

Radyo

Bilgisayar

- **Medya**; bilgi, haber, eğlence ve iletişim sağlayan radyo, televizyon, gazete, dergi, genel ağ gibi araçların genel adıdır. Medya sayesinde insanlar dünyada olup bitenleri öğrenebilir, fikir alışverişinde bulunabilir ve eğlenebilirler. Genel ağın ucuzlaması, bilgisayar, tablet ve akıllı telefon kullanımının artması insanların medya ile daha fazla zaman geçirmesine neden olmaktadır.

- İletişim alanında her geçen gün yeni teknolojiler gelişmektedir. Kablosuz telefon teknolojisi sayesinde her yerde iletişim kurmak mümkündür. 5G ve GSM teknolojileri ile mesajlar ve görüntüler çok hızlı bir şekilde gönderilebilmektedir. Akıllı telefonlarda bulunan gelişmiş kameralar sayesinde fotoğraf ve videolar kolayca çekilip paylaşılabilmektedir. Ayrıca genel ağ (internet) üzerinden mesajlaşma uygulamaları ile insanlar anında haberleşebilmektedir. Tüm bu gelişmeler, iletişimi kolaylaştırmakta ve hayatımızı daha da hızlandırmaktadır.

Sıra Sende 1

İletişim alanında her geçen gün yeni teknolojiler gelişmektedir. Kablosuz telefon teknolojisi sayesinde her yerde iletişim kurulabiliyor. 5G ve GSM teknolojileri ile mesajlar ve görüntüler çok hızlı bir şekilde gönderilebiliyor. Ayrıca genel ağın yaygınlaşmasıyla birlikte insanlar dünyanın herhangi bir yerindeki kültürel etkinlikleri takip edebiliyor, müzik dinleyebiliyor ya da dizi ve filmleri izleyebiliyor. Tüm bu gelişmeler, iletişimi kolaylaştırmakta ve farklı kültürlerin daha fazla tanınmasını sağlamaktadır.

Bu metne göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Medya, kültürel etkileşimi engelleyen bir araçtır.
- B) İletişim teknolojileri, kültürel etkileşimi artırmıştır.
- C) Günümüzde kültürler arasındaki farklılık ortadan kalkmıştır.
- D) Teknolojik gelişmeler, iletişimdeki zorlukları artırmıştır.

- **Sosyal medya;** insanların genel ağ üzerinden yazı, fotoğraf, video ve düşüncelerini paylaştığı dijital platformlardır. Akıllı telefonlar, tabletler ve bilgisayarlar sayesinde sosyal medyaya kolayca ulaşmak mümkündür.

Sosyal Medyanın Faydaları

- Kişiler, dünyanın diğer ucunda yaşayanlardan anında haberdar olmaktadır.
- Kişiler, sosyal medyada iletişim kurarak veya paylaşımda bulunarak yeni sosyalleşme alanları oluşturmakta farklı kültürleri tanıma fırsatı bulmaktadır.
- Öğretmen ve öğrenciler, eğitimle ilgili içeriklere sosyal medya üzerinden ulaşabilmektedir.
- İnsanlara video, müzik ve oyun gibi eğlenceli içerikler sunmaktadır.
- İnsanlarda yardımlaşma ve dayanışma duygusunu geliştirmektedir.

Sosyal Medyanın Zararları

- Çok fazla kullanıldığında ders çalışmaya ve dinlenmeye yeterli zaman kalmayabilir.
- Yanlış bilgilerin hızla yayılması, bilgi kirliliğine neden olabilir.
- Bazı kişiler, başkalarına kötü yorumlar yazabilir veya rahatsız edici mesajlar gönderebilir.
- Adres, telefon numarası gibi kişisel bilgilerin paylaşılması güvenlik sorunlarına neden olabilir.
- kandırılma, dolandırılma olayları yaşanabilir.

Sıra Sende 2

Sosyal medya, insanlara bilgi edinme ve iletişim gibi faydalar sağlasa da aşırı kullanımı, bireyleri toplumdan uzaklaştırmaktadır. İnsanlar, sosyal medyaya bağımlı hâle gelerek yalnızlaşmakta ve yüz yüze iletişimden uzaklaşmaktadır. Aynı ortamda bulunmalarına rağmen bireyler birbirleriyle iletişim kurmak yerine ekranlara odaklanmaktadır. Bu durum, sosyal ilişkiler üzerinde olumsuz etkiler yaşanmasına neden olmaktadır.

Buna göre sosyal medyanın insan ilişkilerine etkisiyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A) İnsanların yeni arkadaşlar edinmesini kolaylaştırır.
- B) Aşırı kullanımı, bireylerin yalnızlaşmasını engeller.
- C) Bireyleri her zaman daha da sosyalleştirir.
- D) Doğru kullanıldığında fayda sağlar.

- **Popüler kültür;** belli bir dönem için geçerli olan, hızlı üretilen ve hızlı tüketilen kültürel öğelerin bütünü olarak tanımlanmaktadır. Bu öğeler; genellikle müzik, sinema, televizyon programları, moda, spor, genel ağ, sosyal medya gibi alanlarda ortaya çıkar. Popüler kültür öğeleri, her yaş grubundan insanlara hızlı bir şekilde ulaşır.

Popüler kültür,

- ✓ Kişileri başkaları gibi yaşamaya özendirir, insanları kendilerinden uzaklaştırır.
- ✓ Şiddet içeren içerikler sunarak gençlerin olumsuz davranışları taklit etmelerine neden olabilir.
- ✓ İnsanların giyim, eğlence, müzik, yeme içme gibi kendi kültürel değerlerini unutmasına neden olabilir.
- ✓ İnsanları sürekli olarak tüketmeye teşvik etmektedir.
- ✓ Ulaşım ve iletişim sistemlerinde yaşanan hızlı gelişmeler, toplumların kültürleri üzerinde belirgin etkileşimlere ve değişimlere neden olmaktadır.

Sıra Sende 3

Popüler kültür olarak ifade ettiğimiz dünya genelinde yayılan müzik türleri, moda anlayışı, yemek kültürü gibi öğeler farklı ülkelerde benzer yaşam tarzları görülmesine neden olmuştur. Bu durum, kültürel farklılıkları azaltmasa da bazı ortak alışkanlıkların oluşmasına neden olmuştur.

Bu metinden çıkarılabilecek en doğru yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kültürel etkileşim, tüm kültürleri yok etmiştir. B) Kültürel etkileşim, yalnızca ekonomik yollarla olur.
- C) Her toplum, aynı kültürü benimsemeye başlamıştır. D) Popüler kültür, kültürler arasında benzerlikler oluşturabilir.

Etkinlik 2

müzik

dizi

moda

gençler

genel ağ

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri verilen kavramlardan uygun olanları ile tamamlayınız.

- a. Popüler kültür, genellikle ve çocuklar arasında hızlıca yayılır.
- b. Televizyondaki ve yarışmalar, popüler kültür ürünleri arasındadır.
- c. Popüler kültür sayesinde sayesinde daha hızlı yayılır.
- ç. Popüler akımları gençler tarafından takip edilir.
- d. Günümüzde en çok dinlenen türleri genellikle popüler kültüre aittir.

- **Kültürel etkileşim**, farklı kültürlerden insanların bir araya gelerek birbirlerinin alışkanlıkları ve değerlerini paylaşmalarıdır. Bu da millî kültürün değişmesine ve farklılaşmasına neden olmaktadır. Örneğin Türk kültüründeki gençler, dünyaca ünlü restoranlarda satılan hazır yiyecekleri tercih etmektedir. Artık düğünlerde halk oyunları yerine dans etme yaygınlaşmıştır. Kültürümüze ait halk müzikleri yerine pop, rap gibi müzikler dinlenmeye başlanmıştır. İş yeri isimleri belirlenirken yabancı isimler tercih edilmektedir. Bu ve buna benzer durumlar, bazı geleneklerin unutulmasına ve kültürel kimliğin zayıflamasına neden olabilir.

- Ülkemiz, zengin tarihî geçmişi ve köklü kültürel mirasıyla dikkat çeken bir konumdadır. Bu kültürel birikim zamanla sadece ülkemizde değil, dünyanın farklı bölgelerinde ilgi görmeye başlamıştır. Bu duruma **kültür ihracı** adı verilir. Örneğin Türk mutfağının simgelerinden biri olan döner, Almanya başta olmak üzere birçok Avrupa ülkesinde milyonlarca insan tarafından sevilerek tüketilmektedir. Bununla birlikte Türk dizileri, Orta Doğu'dan Latin Amerika'ya, Balkanlardan Asya'ya kadar pek çok ülkede büyük ilgi görmektedir. Bu diziler sayesinde Türkçe kelimeler, geleneksel kıyafetler, aile yapısı ve kültürel değerlerimiz farklı ülkelerde tanınmakta ve kültürümüzün yayılmasına katkı sağlamaktadır.

Kültürel Değişimin Nedenleri	Kültürel Değişimin Sonuçları
► Teknolojik gelişmelerin hayat tarzımızı ve alışkanlıklarımızı değiştirmesi ► İnsanların başka bölgelere veya ülkelere göç ederek kendi kültürlerini taşıması ► Televizyon, genel ağ gibi kitle iletişim araçlarının farklı kültürleri tanıtması ve yayması ► Farklı ülkelerden gelen turistlerin kültür alışverişine neden olması	► Farklı kültürlerle etkileşim, yeni gelenek ve fikirlerin toplumlara katılmasını sağlar. ► Bazı millî değerler zamanla unutulabilir, herkes benzer müzikleri dinleyip benzer kıyafetleri giyebilir. ► Özellikle küçük toplumlarda, farklı kültürlerin etkisiyle kendi dillerini veya geleneklerini kaybetme riski vardır. ► Farklı kültürlerin bir arada yaşaması, bazen hoşgörü-yü artırır bazen de çatışmalara neden olabilir.

Sıra Sende 4

Günümüzde iletişim araçlarının yaygınlaşması, ulaşımın kolaylaşması ve teknoloji alanındaki gelişmeler, kültürel değişimi hızlandırmaktadır. Farklı kültürler birbirini tanımakta ve zamanla birbirinden etkilenmektedir. Bu etkileşim; müzik, giyim, yiyecek gibi alanlarda kendini göstermektedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi kültürel değişimin bir sonucu değildir?

A) Farklı ülkelerin yemek kültürlerinin yaygınlaşması	B) Geleneksel el sanatlarına olan ilginin artması
C) Yabancı dil öğrenme isteğinin çoğalması	D) Farklı ülkelerin müziklerinin dinlenmesi

Teknolojik gelişmelere bağlı olan kültürel değişimin sonuçlarının neler olabileceğini yazınız.

- Toplumların ayakta kalabilmesi, kültürel mirasın korunmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına bağlıdır. Kültürün kuşaktan kuşağa taşınmasında iletişim araçları büyük rol oynar. Günümüzde teknolojinin ilerlemesiyle ulaşım ve iletişim olanakları gelişmiş, bu da farklı kültürlerin birbirleriyle daha kolay etkileşim kurmasına neden olmuştur. Böylece neredeyse bütün kültürler birbirinden etkilenmeye başlamıştır. Bu durumun kendi kültürümüz üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek için dilimize, kimliğimize ve kültürel değerlerimize sahip çıkmalıyız. Kültürümüzün yaşatılması ve korunması için vatanını seven, duyarlı ve bilinçli bireyler yetiştirmeliyiz.

1. Gelişen ulaşım teknolojileri sayesinde insanlar farklı şehirlere ve ülkelere daha kısa sürede ulaşabilmektedir. Bu durum sadece ticaretin değil, aynı zamanda kültürel etkileşimin de artmasına neden olmuştur. Uzak şehirlerdeki akrabalar daha sık ziyaret edilmeye, farklı bölgelerin yemekleri ve gelenekleri başka yerlerde tanınmaya başlanmıştır.

Bu bilgilere göre ulaşım teknolojilerindeki gelişmelerin aşağıdakilerin hangisi üzerinde etkisi olduğu söylenemez?

- A) Aile ilişkileri
- B) Kültürel etkileşim
- C) Geleneklerin yayılması
- D) Doğa kaynaklı afetlerin oluşumu

2. İletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler sayesinde insanlar dünyanın farklı yerlerindeki kişilerle kolayca haberleşebilmekte, kültürel paylaşımlar artmakta ve bilgiye daha hızlı ulaşılmaktadır.

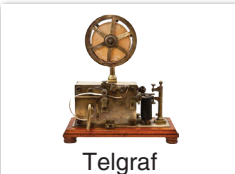
Buna göre yaşanan bu değişimin sonuçları ile ilgili,

- I. Kültürel etkileşim artar.
- II. Bilgiye ulaşmak kolaylaşır.
- III. Ulaşım masrafları artar.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I, II ve III

3. Aşağıdakilerden hangisi günümüzde kullanılmayan veya az kullanılan iletişim araçları arasında yer alır?

- A) Televizyon
- B) Cep Telefonu
- C) Telgraf
- D) Radyo

4. Dijitalleşmenin hızlı etkisiyle bireylerin yaşam tarzı ve alışkanlıkları değişmektedir. Bu durum kültür kavramını da etkilemiş, dijital araçlarla şekillenen “dijital kültür” ortaya çıkmıştır. Televizyon, genel ağ, sosyal medya gibi medya araçları dijital kültürün yayılmasında önemli rol oynar.

Bu bilgilere göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A) Dijitalleşme, kültürel yapıyı tamamen yok etmiştir.
- B) Medya araçları, kültürel değerlerin korunmasını engeller.
- C) Kültür kavramı, teknolojiye etkilenmeden varlığını sürdürür.
- D) Dijital kültür, teknolojiyle birlikte ortaya çıkan bir kavramdır.

5. 19. yüzyılda buharlı makinelerin icadıyla birlikte buharlı lokomotifler kullanılmaya başlandı. Ardından benzinli motorların geliştirilmesiyle otomobiller üretildi. Günümüzde ise elektrikli araçlar ve hızlı trenler ulaşımda önemli rol oynamaktadır. Bu teknolojik gelişmeler sayesinde geçmişte günler süren yolculuklar artık sadece birkaç saat içinde tamamlanabilmektedir.

Bu metne göre teknolojik gelişmelerin sonuçları ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Buharlı lokomotifler, günümüzde en yaygın ulaşım aracıdır.
- B) Ulaşım araçları zamanla değişmiş ve gelişmiştir.
- C) Farklı motor türleriyle çalışan ulaşım araçları üretilmiştir.
- D) Yolculuklar, geçmişe göre daha kısa sürede tamamlanmaktadır.

6. Farklı toplumlar, tarih boyunca birbirleriyle etkileşim içinde olmuşlardır. Eskiden bu etkileşim genellikle göçler, savaşlar ve ticaret yolları aracılığıyla gerçekleşmiştir. Günümüzde bilgisayarlar, genel ağ gibi iletişim araçlarının yaygınlaşması bu süreci hızlandırmıştır. Böylece insanlar, farklı kültürleri daha yakından tanıma fırsatı bulmuş, bazı kültürel öğeler yaygınlaşarak günlük yaşama girmiştir.

Bu metne göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İletişim araçları, kültürlerin tanınmasında etkilidir.
- B) Farklı kültürler, birbirinden etkilenmeye devam etmektedir.
- C) Günümüzde kültürel etkileşim daha hızlı yaşanmaktadır.
- D) Eski zamanlarda kültürel etkileşim yalnızca savaş yoluyla olmuştur.

7. **Aşağıdaki durumlardan hangisi kültürel değişime örnek gösterilemez?**

- A) Köyde yaşayan Ayşe'nin, şehre taşındıktan sonra hazır yemek (fast food) yemeye başlaması
- B) Türk dizilerinin yabancı ülkelerde izlenerek yerel kıyafetlere ilginin artması
- C) Antalya'da yaşayan Mehmet'in, dedesinden öğrendiği yörük kilimlerini dokumaya devam etmesi
- D) İstanbul'da yaşayan bir ailenin, misafirlerini ağırlarken hem Türk kahvesi hem de İtalyan espresso ikram etmesi

8. Geçmişte insanlar başka kültürlerle yüz yüze iletişim kurarak ya da uzun yolculuklar yaparak etkileşimde bulunurdu. Ancak günümüzde sosyal medya, televizyon ve dijital platformlar sayesinde farklı kültürlerle tanışmak çok daha kolay hâle gelmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Sosyal medya, kültürel etkileşimi tamamen ortadan kaldırmıştır.
- B) Teknolojik araçlar, kültürel etkileşimi yavaşlatmıştır.
- C) Günümüzde kültürel etkileşim daha kısa sürede gerçekleşmektedir.
- D) Günümüzde insanlar farklı kültürleri öğrenmek için yüz yüze görüşmek durumundadır.

9. I. Yeni bilgilerin öğrenilmesi
II. Uyku düzeninin bozulması
III. Sosyal becerilerin gelişmesi
IV. Eğitici videolar izlenmesi

Yukarıdakilerden hangisi sosyal medyanın olumsuz etkilerindendir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

Telif hakkı, bir düşünce veya sanat eserini oluşturan kişinin, bu eser üzerindeki haklarının tümüdür.

- Telif hakkı, “**Fikir Sanat Eserleri Kanunu**” ile düzenlenmiştir. Bu kanun, eser sahiplerinin haklarını korur. Eseri izinsiz kullananlara da hukuki yaptırım öngörür.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun bazı maddeleri aşağıda verilmiştir.

Madde 8: Bir eserin sahibi, onu meydana getirendir.

Madde 14: Bir eserin umuma (kamuya) arz edilip edilmemesini, yayımlanma zamanını ve tarzını münhasıran (özel olarak) eser sahibi tayin eder.

Madde 15: Eseri, sahibinin adı veya müstear (takma) adı ile yahut adsız olarak umuma arz etme veya yayımlama hususunda karar vermek yetkisi (yetkisi) münhasıran eser sahibine aittir.

Madde 16: Eser sahibinin izni olmadıkça eserde veyahut eser sahibinin adında kısaltmalar, ekleme ve başka değiştirmeler yapılamaz.

Madde 21: Bir eserden, onu işlemek suretiyle faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir.

Madde 23: Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını kiralamak, ödünç vermek, satışa çıkarmak veya diğer yollarla dağıtmak hakkı münhasıran eser sahibine aittir.

Kanuna göre eser çeşitleri aşağıda verilmiştir.

İlim ve Edebiyat Eserleri

- Bilimsel ve yazılı her türlü eserdir.
- Kitaplar, makaleler, şiirler, tiyatro oyunları, ders kitapları, konferans metinleri, bilgisayar programları

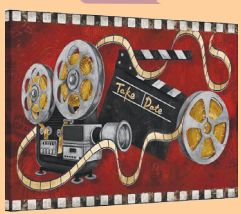
Musiki Eserleri

- Müzik yoluyla oluşturulan eserlerdir.
- Şarkılar, senfoniler, marşlar, melodiler

Güzel Sanat Eserleri

- Estetik değeri olan, sanat amacıyla yapılan eserlerdir.
- Tablolar, heykeller, gravürler, mimari tasarımlar

Sinema Eserleri

- Hareketli görüntülerden oluşan, izlenebilen eserlerdir.
- Filmler, belgeseller, diziler, kısa filmler, animasyonlar

Derleme Eserler (Yapma Eserler)

- Başka eserlere dayanarak hazırlanan, seçim veya düzenleme ile özgünlük kazanan eserlerdir.
- Antolojiler (şiir seçkileri), ansiklopediler, seçme yazılar içeren dergiler, veri tabanları

Etkinlik 4

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre bir fikir ve sanat ürünü, eser olarak kabul edilebilmekte ve bu kapsamda koruma altına alınmaktadır.

Aşağıda verilen görsellerin hangi alanda eserler olduklarını yazınız.

Telif Hakları ile İlgili Bilinmesi Gerekenler

- ▶ Bir eser oluşturulduğu anda otomatik olarak telif hakkı ile korunur.
- ▶ Eserin herhangi bir kuruma kayıt (tescil) ettirilmesine ya da onaylatılmasına gerek yoktur.
- ▶ Sinema eserleri, müzik eserleri ve bilgisayar oyunları için ise zorunlu kayıt ve tescil işlemi yapılması gerekir.
- ▶ İsteğe bağlı tescil işlemi, eserin kime ait olduğunun ispatını kolaylaştırır ve hakların korunmasında yardımcı olur.
- ▶ Tescil başvurusu, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü'ne şahsen ya da posta yoluyla yapılabilir.
- ▶ Başvuru belgeleri eksiksizse başvuru sahibine kayıt-tescil belgesi verilir.
- ▶ Eser sahibi, ayrıca noter aracılığıyla da eserin kendisine ait olduğunu belgeleyebilir.
- ▶ Telif hakkı süresi, eser sahibinin vefatından sonra 70 yıl boyunca devam eder.
- ▶ Telif hakkı genellikle "©" sembolü ile gösterilir.
- ▶ Kitaplar, filmler, müzik eserleri, bilgisayar oyunları gibi bazı eser türlerine bandrol verilir.
- ▶ Bandrolü olmayan ürünler, korsan olarak kabul edilir. Bu tür ürünlerin satılması ve alınması telif hakkı ihlalidir.
- ▶ Eser alırken bandrol olup olmadığına dikkat etmek, hem emeğe saygı hem de yasal sorumluluk açısından önemlidir.
- ▶ Eser sahipleri, telif hakkı ihlal edildiğinde mahkemeye başvurarak haklarını arayabilir.
- ▶ Ülkemizde telif haklarının denetlenmesinden Emniyet Genel Müdürlüğü sorumludur.
- ▶ Emniyet birimleri, korsan ürünleri engellemek için düzenli olarak denetim yapar.

Telif ve Patent Süreci

Telif hakkı ile eser sahibine tanınan maddi ve manevi haklar aşağıda verilmiştir.

- ▶ Eserden gelir elde etme hakkı
- ▶ Eserin adını belirtme hakkı
- ▶ Eserin izinsiz değiştirilmesini engelleme hakkı
- ▶ Eserin ne zaman, nasıl ve nerede yayımlanacağına karar verme hakkı

Bir fikir ve sanat ürününün eser olarak kabul edilip koruma altına alınabilmesi için gereken şartlar aşağıda verilmiştir.

- ▶ Orijinal (özgün) olması
- ▶ Bir ürün olarak (yazı, çizim, müzik gibi) ortaya konulmuş olması
- ▶ Estetik veya bilimsel bir değer taşıması

Sıra Sende 5

- Telif hakkı sadece yazılı eserler için geçerlidir.
- Bir eseri izinsiz kullanmak, telif hakkı ihlali sayılır.
- Telif hakkı, bir eseri üreten kişinin o eser üzerindeki haklarını korur.
- Telif hakkına göre eser sahibinin izni olmadan eserin kopyalanması yasaktır.

Telif hakkı ile ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

Patent hakkı; buluşun izinsiz olarak üretilmesini, satılmasını, kullanılmasını veya ithal edilmesini engellemek amacıyla buluş sahibine tanınan haklardır.

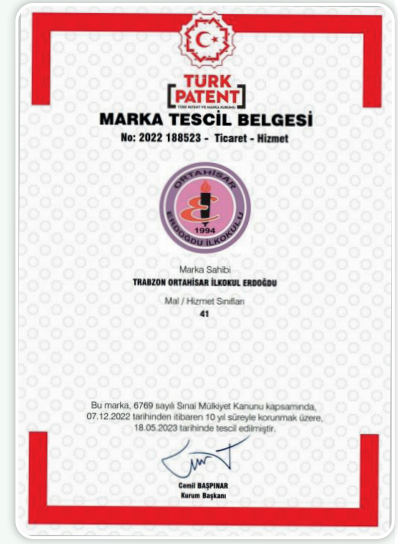
Bu hakkı düzenleyen Sınai Mülkiyet Kanunu'nun bazı maddeleri aşağıda verilmiştir.

Madde 1: Bu kanunun amacı; marka, coğrafi işaret, tasarım, patent, faydalı model ile geleneksel ürün adlarına ilişkin hakların korunması ve bu suretle teknolojik, ekonomik ve sosyal ilerlemenin gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktır.

Madde 82: Teknolojinin her alanındaki buluşlara yeni olması, buluş basamağı içermesi ve sanayiye uygulanabilir olması şartıyla patent verilir.

Madde 85: Patent sahibi; buluşun yeri, teknoloji alanı ve ürünlerin ithal veya yerli üretim olup olmadığı konusunda herhangi bir ayırım yapmaksızın patent hakkından yararlanır.

- ▶ Bir buluşa patent alınabilmesi için buluşun daha önce hiç yapılmamış olması, faydalı olması ve teknik bir sorunu çözmesi gerekir.
- ▶ Buluş tamamlandığında başkalarına duyurulmadan önce başvuru yapılmalıdır.
- ▶ Patent başvurusu; T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bağlı Türk Patent ve Marka Kurumuna (TÜRKPATENT) yapılır. Başvuru, genel ağ üzerinden ya da posta yoluyla yapılabilir.
- ▶ Patent başvurusu için başvuru formu, buluşun tanımı, teknik çizimler (varsa) ve ücret ödeme dekontu gibi belgeler gereklidir.
- ▶ Patenti olan ürünlerde “®” veya “TM” sembolü bulunmaktadır.
- ▶ Patent koruma süresi 20 yıldır. Her yıl yıllık ücret ödenmesi gerekir.
- ▶ Patent hakkının ihlali durumunda mahkemeye başvurularak dava açılabilir. İhlali yapan kişiden tazminat istenebilir.

Sıra Sende 6

- Buluşun sahibine belirli bir süre kullanım hakkı tanınır.
- Başkaları, bu buluşu izinsiz olarak üretemez ve satamaz.
- Sadece sanat eserleri için geçerlidir.

Yukarıda verilenlerden hangileri patent hakkının özellikleri arasında yer alır?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I, II ve III

Etkinlik 5

Aşağıda açıklamaları ilgili oldukları görseller ile eşleştiriniz.

a.

Bir kişinin kendi fikrî emeği ile meydana getirdiği ürünler üzerindeki hukuki haklarıdır. Bu hak sayesinde ortaya konan eser, ancak sahibinin izniyle kullanılabilir ve yayılabilir.

b.

Buluş sahibinin ürününü belirli bir süre üretebilme, satabilme veya ithal edebilme hakkıdır.

c.

Devletin vergi aldığını gösteren ve satılan eşyalar üzerine yapıştırılan güvenlik etiketidir.

ç.

Sahibinden izin almadan kitap, film, CD ve DVD gibi fikir veya sanat eserinden çoğaltma yapılarak elde edilen ürünleri ifade eder.

1.

2.

3.

4.

Türk Patent ve Marka Kurumu, ülkemizde patent tescili ile patent haklarının korunmasından sorumlu kurumdur.

Türk Patent ve Marka Kurumunun Görevi ve Faaliyetleri

- ▶ Ülkemizin gelişmesi ve sanayi alanında üretimin çoğalması için girişimcilerin yeni buluşlar yapmaları ve bu buluşları, patentle koruma altına almaları desteklenir.
- ▶ Gerçekleştirilen buluşların kullanım sürecini takip eder ve yeni teknolojileri değerlendirerek teknoloji transferine yön verir. Bu bilgileri, düzenli bir şekilde arşivler.
- ▶ Patent hakları konusunda uluslararası kuruluşlar ve yabancı ülkelerle ilişkiler kurar, iş birliği çalışmaları yürütür.
- ▶ Hem yurt içinde hem de yurt dışında teknoloji, araştırma ve geliştirme alanında faaliyet gösteren bilgi merkezleri, kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapar.
- ▶ Elde ettiği bilgi ve belgelerle doküman merkezleri oluşturur ve bu merkezleri kamuoyunun erişimine açar.
- ▶ Patent haklarına ilişkin çeşitli yayınlar hazırlar ve yayımlar.
- ▶ Birey ve kurumları patent hakları konusunda bilgilendirmek, bilinçlendirmek ve yönlendirmek amacıyla çalışmalar yapar.

- ▶ Türk Patent ve Marka Kurumu, gençlerin ve girişimcilerin yeni fikirler üretmesini, yenilikçi buluşlar yapmasını ve bu fikirleri koruma altına almasını ister. Patent almak, bir buluşun başkasının izinsiz kullanmasını önler. Böylece girişimciler, fikirlerini güvenle geliştirip ekonomiye kazandırabilir.
- ▶ Türk Patent ve Marka Kurumu, insanları yeni eserler ve buluşlar üretmeye teşvik eder. Yeni eserler ve buluşların üretilmesi, ülkemizin dışa bağımlılığını azaltır ve yerli üretimi artırır. Bu da ekonominin güçlenmesine, teknoloji ve sanayi alanında ilerlemeye katkı sağlar. Ayrıca yurt dışına satılan patentli ürünler ve eserler, ülkeye döviz kazandırır.
- ▶ Telif ve patent haklarına uyulması ve bu hakların yasalarla korunması, insanların fikirlerini ve buluşlarını paylaşmaktan çekinmemesini sağlar. Böylece bilim, sanat, teknoloji gibi alanlarda gelişmeler hızlanır. Ülke genelinde yenilikçi çalışmalar artar ve toplumsal kalkınmaya katkı sağlanır.

1. Tuna, kendi yazdığı bir hikâyeyi okul dergisinde yayımladı. Hikâyesinin izinsiz çoğaltılıp sosyal medyada paylaşılması onu üzdü. Öğretmeni, bu durumun fikrî mülkiyet haklarına aykırı bir durum olduğunu belirtti.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Tuna'nın hakkını korumaya yönelik bir davranış olur?

- A) Hikâyeyi herkesin indirebileceği bir platforma yüklemek
- B) Hikâyeyi başka yazarların ismiyle yayımlamak
- C) Hikâyeyi başka birinin ismiyle paylaşmak
- D) Hikâyeye ait telif hakkını almak

2. Bir mucit, çevre dostu yeni bir enerji cihazı geliştirmiştir. Cihazın benzerlerinden farkı, daha az enerjiyle daha çok verim sağlamasıdır. Mucit, bu buluşunun başkaları tarafından kullanılmaması için gerekli başvuruyu yaparak patent belgesi almıştır.

Buna göre,

- I. Buluş, yasal koruma altına alınmıştır.
- II. Başkaları, bu ürünü izinsiz kullanamayacaktır.
- III. Tüm fikirler, ortak kullanım hakkına sahiptir.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I, II ve III

3. Bir müzik öğretmeni, öğrencileriyle birlikte yeni bir şarkı besteledi. Bu şarkı, öğrenciler tarafından başka okullarda öğretmenin adı belirtilmeden kullanıldı. Öğretmen, bu durumun hukuka aykırı olduğunu söyledi. Çünkü telif hakkı, bir eseri oluşturan kişiye aittir ve izinsiz kullanılamaz.

Bu duruma göre aşağıdakilerden hangisi telif hakkına uygun bir davranıştır?

- A) Şarkıyı sadece kendi okulunda kullanmak
- B) Şarkının bestecisinin adını belirtmeden kullanmak
- C) Şarkıyı kullanmadan önce bestecisinden izin almak
- D) Şarkıyı izinsiz çoğaltarak sosyal medyada paylaşmak

4. Bir öğrenci, boş zamanlarında kendi yazdığı şiirleri defterine not etmektedir. Bir başka öğrenci ise genel ağda bulunduğu bir şiiri kendi yazmış gibi göstermektedir. Öğretmen, sadece özgün ve kişinin kendisine ait olan ürünlerin “eser” sayılabileceğini belirtmiştir. Bir fikrin ve sanat ürününün eser olarak kabul edilebilmesi için başkasına ait olmaması ve kişinin kendi emeğiyle, özgün olarak üretilmiş olması gerekir.

Buna göre aşağıdaki ürünlerden hangisi eser olarak koruma altına alınabilir?

- A) Öğrencinin kendi çizdiği resim
- B) Bir kitaptan kopyalanan hikâye
- C) Genel ağdan indirilen bir karikatür
- D) Başkasının yazdığı şiir